

Sygn. akt VII U 588/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

Protokolant: praktykant Magdalena Wójcicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 października 2018 r. w Warszawie

sprawy J. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek odwołania J. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 5 kwietnia 2017 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 24 kwietnia 2017 r. **J. Ż.** odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 5 kwietnia 2017 r. znak: (...) na podstawie której odmówiono mu prawa do wcześniejszej emerytury. Odwołujący nie zgodził się z faktem nie uznania przez organ rentowy okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Spółdzielni (...) w W. jako okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Uzasadniając odwołanie J. Ż. wskazał, w tym czasie stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace nieautomatyzowane palacza odpowiadające stanowiskom zawartym w załączniku do Uchwały nr 46 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z 20 lipca 1983 r. oraz że na potwierdzenie powyższego zostało złożone zaświadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 30 czerwca 2001 r. Nadmienił również, że za ten czas otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych. Dodatkowo odwołujący zaznaczył, że zakład pracy nie istnieje i nie ma możliwości skorygowania dokumentu, wskazał jednak świadków, którzy mogą udowodnić fakty wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W ocenie odwołującego odmowna decyzja ZUS jest dla niego krzywdząca, gdyż pozbawia go możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz że nie powinno się karać ludzi za to, że osoba, która wystawiła dokument nie zrobiła tego dokładnie (odwołanie z załącznikami k. 2-5 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 19 maja 2017 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy powołał się na treść art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazując, że ubezpieczony nie spełnia wymaganych warunków, gdyż nie udowodnił wymaganego ww. przepisami 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy wyjaśnił, że na podstawie załączonych dokumentów przyjął za udowodniony okres zatrudnienia w szczególnych warunkach wynoszący 6 lat. Nie uwzględnił przy tym okresów zatrudnienia wnioskodawcy od 17 sierpnia 1982 r. do 31 grudnia 1988 r. w (...) Spółdzielni Handlowej oraz okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Spółdzielni (...) w W. z uwagi na braki i nieścisłości formalne zaświadczeń wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawionych przez wymienione wyżej zakłady pracy (odpowiedź na odwołanie k. 6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący się J. Ż. urodził się w dniu (...) (okoliczność bezsporna).

W okresie od 17 sierpnia 1982 r. do 31 grudnia 1988 r. odwołujący się był zatrudniony w Stołecznym Związku Spółdzielni (...) W. Zakład Handlu w O.. W trakcie trwania tego zatrudnienia odwołujący został skierowany na kurs palaczy kotłów CO, który odbył się w dniach 18-25 marca 1985 r.

Po zakończeniu kursu w dniu 25 marca 1985 r. J. Ż. uzyskał uprawnienia do zatrudnienia przy eksploatacji urządzeń energetycznych w zakresie kotłów wodnych i parowych do 388 K (115 °C) i 0,07 MPa (zeznania odwołującego k. 48 a.s., kopia skierowania dna kurs wraz z odpisem zaświadczenia z 25.03.1985 r. k. 31 a.s.; zaświadczenie z 25.03.1985 r. k. 89 a.o.; umowa o pracę z 17.08.1982 r. k. 16 a.r., zaświadczenie z 14.02.2003 r. k. 17 a.r.).

W okresie od 1 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 2001 r. J. Ż. był zatrudniony w (...) Spółdzielni (...) w W.. Spółdzielnia zajmowała się produkcją opakowań oraz nadruków, zatrudniała około 400 pracowników, przy czym pod koniec jej działalności liczba zatrudnionych zmniejszyła się. W zakładzie znajdowała się hala produkcyjna oraz kotłownia (zeznania świadków: M. G. k. 44-45 a.s., A. N. k. 45-47 a.s., C. S. k. 47 a.s.; świadectwo pracy k. 1 a.o., karta zasiłkowa k. 2-4 a.o., karty wynagrodzeń z okresu zatrudnienia k. 6-22 a.o.).

Kotłownia była wyposażona w trzy niskoprężne piece grzewcze typu (...) 60. Piece te były produkowane w latach 70 i 80 ub. wieku w wersjach wodnych i parowych, służyły do ogrzewania pomieszczeń oraz zaopatrywania w ciepłą wodę. W PS (...) w W. piece były wykorzystywane do grzania pomieszczeń, mleka oraz wody do mycia narzędzi w zakładzie, m. in. usuwania kleju z maszyn poligraficznych, nie były natomiast wykorzystywane w procesie technologicznym (zeznania świadków: M. G. k. 44-45 a.s., A. N. k. 45-47 a.s., C. S. k. 47 a.s.; opinie biegłych z zakresu BHP: dra hab. W. M. k. 52-60 a.s. oraz A. P. k. 98-111 a.s.; świadectwo pracy k. 1 a.o., karta zasiłkowa k. 2-4 a.o., karty wynagrodzeń z okresu zatrudnienia k. 6-22 a.o.).

W powyższym okresie odwołujący był zatrudniony na stanowisku palacza. Praca odbywała się w systemie dwuzmianowym 24/48 h. Odwołujący pracował z innym palaczem, C. S., na jednej zmianie. Praca odwołującego się polegała na obsłudze pieców grzewczych znajdujących się w Spółdzielni. Odwołujący wykonywał takie czynności jak ładowanie i przewożenia węgla i miału z oddalonej o kilkadziesiąt metrów przemy, pilnowanie odpowiednich parametrów pieców, np. wytwarzania się pary, ilość wody w kotle czy też kontrola paleniska. Opał był zsypywany do pieca który miał ruchomy ruszt, trzeba było pilnować ognia, popychać węgiel i skuwać miał, gdy zamarzył w zimie. Dodatkowo odwołujący na bieżąco wybierał szlakę z pieca i wywoził ją z kotłowni, następnie była ładowana na samochód. Raz na dwa tygodnie czyszczono kotły, odwołujący robił to we dwójkę z innym palaczem. Oprócz powyższych czynności odwołujący tak jak inni palacze był odpowiedzialny za utrzymywanie bieżącego porządku w kotłowni, przy zsypie i miejscach gdzie znajdował się opał. Powyższe czynności były przez odwołującego oraz innych

palaczy zatrudnionych w Spółdzielni wykonywane przede wszystkim w okresie zimowym. W sezonie letnim palacze mieli mniej pracy, palono jedynie w celu otrzymania ciepłej wody i wytworzenia pary na kuchnię, zdarzało się więc, że byli kierowani również do innych prac, takich jak sprzątanie placu (zeznania świadków: M. G. k. 44-45 a.s., A. N. k. 45-47 a.s., C. S. k. 47 a.s., zeznania odwołującego k. 48 a.s.).

Z tytułu wykonywania pracy palacza w powyższym okresie, oprócz wynagrodzenia, odwołujący otrzymywał dodatek dla palaczy, nie otrzymywał dodatku szkodliwego.

Praca palaczy była ciężka, w kotłowni panowały trudne warunki; kotłownia była wyposażona w wentylator, jednak zdarzało się, że był niesprawny (zeznania świadków: M. G. k. 44-45 a.s., A. N. k. 45-47 a.s., C. S. k. 47 a.s., zeznania odwołującego k. 48 a.s.; karty wynagrodzeń z okresu zatrudnienia k. 6-22 a.o., pisma ws. zmiany stawki zaszeregowania k. 67-72 a.o.).

W dniu 21 marca 2017 r. odwołujący się J. Ż. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o emeryturę wraz z kwestionariuszem zawierającym informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych oraz dokumentami na ich potwierdzenie.

Po rozpoznaniu wniosku odwołującego ZUS (...) Oddział w W. na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazując, że ubezpieczony nie spełnia wymaganych warunków wydał w dniu 5 kwietnia 2017 r. decyzję znak: (...)i odmówił J. Ż. prawa do wcześniejszej emerytury.

Uzasadniając decyzję organ rentowy wyjaśnił, że odwołujący do dnia 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie uwzględniając przy tym, jako okresów pracy w warunkach szczególnych:

- od 17 sierpnia 1982 r. do 31 grudnia 1988 r. w (...) Spółdzielni Handlowej, ponieważ w zaświadczeniu wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 14 lutego 2003 r. brak wymienionego zarządzenia ministra, któremu zakład pracy podlegał,
- od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Spółdzielni (...) w W., ponieważ w zaświadczeniu wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 30 czerwca 2001 r. stanowisko i charakter wykonywanej pracy nie są ściśle zgodne ze stanowiskami zawartymi w załączniku do Uchwały nr 106 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z 20 lipca 1983 r.

Jednocześnie do stażu pracy w szczególnych warunkach/charakterze ZUS przyjął okres 6 lat (wniosek o emeryturę k. 1-18 a.r., decyzja ZUS z 05.04.2017 r. k. 25 a.r. tom II).

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny na podstawie zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego w zakresie, w jakim z zebranych w sprawie dowodów tych wynikały powyższe okoliczności. W tym bowiem zakresie w ocenie Sądu dowody były wystarczająco zbieżne i wiarygodne.

Na poczet materiału dowodowego Sąd uwzględnił dowody z dokumentów prywatnych oraz urzędowych (decyzja ZUS) wymienionych powyżej, załączonych do akt sprawy (a.s.), akt osobowych (a.o.) oraz akt rentowych (a.r.). Dokumenty te zawierały informacje dotyczące historii zatrudnienia odwołującego w PS (...) w W., a częściowo również charakteru tego zatrudnienia, jak również postępowania przez organem rentowym zainicjowanego wnioskiem o wcześniejszą emeryturę. Załączone do akt rentowych dokumenty dotyczące zatrudnienia odwołującego w (...) W. Zakładzie Handlu w O., z uwagi na brak sporu co do faktycznego zatrudnienia odwołującego w tym okresie, Sąd uwzględnił w kontekście okoliczności nabycia przez niego uprawnień do obsługi urządzeń energetycznych w marcu 1985 roku. W tym kontekście Sąd dał wiarę treści dokumentu z karty 31 a.s. stanowiącemu uwierzytelnioną kopię, dotyczącemu kwestii faktycznie bezspornej i znajdującej potwierdzenie w pozostałych dowodach, a tym samym niebudzącemu

wątpliwości. Sąd uwzględnił również posiłkowo załączone do odwołania świadectwa pracy przesłuchanych w sprawie świadków (k. 3-5 a.s.) na okoliczność ich zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy, co J. Ż..

Sąd nie uwzględnił natomiast jako dowodu dokumentów z kart 146-154 a.s. Dokumenty te zostały załączone w formie kserokopii, a część z nich z uwagi na jakość wydruku jest nieczytelna.

Sąd dał przy tym wiarę przesłuchanym w sprawie świadkom M. G., A. N. oraz C. S. w zakresie, w jakim wskazywali na charakter pracy palaczy zatrudnianych w PS (...) w W. na przełomie lat 1980-1990, w tym m. in. zakres czynności palaczy, rodzaj obsługiwanego przez nich pieca, dwuzmianowy tryb pracy czy też specyfikę działalności ww. zakładu pracy. Zeznania świadków w powyższym zakresie były dla Sądu wiarygodne – świadkowie tak jak odwołujący pracowali w tym samym zakładzie pracy na stanowiskach palaczy, w tym również w okresach pokrywających się z okresem jego zatrudnienia, wobec czego zasadne było przyjęcie, iż mieli oni bezpośrednią wiedzę o kwestiach istotnych dla oceny charakteru wykonywanej przez niego pracy. Zeznania świadków w powyższym zakresie były w zdecydowanej większości zbieżne; niewielkie różnice w relacjach świadków co do poszczególnych okoliczności (takich jak np. różnica w podawaniu przez świadków odległości między kotłownią a miejscem przechowania opału) nie miały charakteru istotnego i nie mogły zaważyć o całościowo zgodnym przez nich opisie faktów. Za wiarygodne Sąd uznał również zeznania ww. świadków w zakresie, w jakim wskazywali na markę (typ, rodzaj) pieca używanego w PS (...) w W.. Wszyscy przesłuchani w sprawie świadkowie byli zgodni co do tego, że był to piec (...) 60. Z uwagi na wątpliwości po stronie pełnomocnika odwołującego Sąd w toku postępowania zwrócił się do Archiwum Państwowego w celu udzielenia informacji na temat parametrów technicznych pieca używanego w ww. zakładzie prac, jednakże podmiot ten nie był w stanie informacji tej udzielić.

Sąd nie dał jedynie wiary zeznaniom A. N. w zakresie, w jakim wskazał, że w kotłowni panowało zezadzenie przekraczające normy piętnastokrotnie, jak również zeznaniom C. S. dotyczącym tego, że na jednej zmianie trzeba było przywieźć około 7 ton węgla, gdyż były sprzeczne z wyjaśnieniami udzielonymi w opinii biegłego A. P. zarówno w zakresie szkodliwości czadu, jak i teoretycznego dziennego zapotrzebowania zakładu pracy na opał, przy uwzględnieniu jego wielkości i profilu działalności.

W podobnym jak w przypadku świadków zakresie Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującego. Odwołujący opisywał wykonywane przez siebie prace, specyfikę zatrudnienia oraz zatrudniającego go zakładu pracy w sposób zbliżony do relacji wymienionych wyżej świadków.

W toku postępowania Sąd dopuścił również dowody z opinii dwóch biegłych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy – dra hab. W. M. oraz A. P.. Opinie te zostały sporządzone celem ustalenia, czy praca świadczona przez odwołującego się w PS (...) w W. od dnia 1 stycznia 1989 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. była wykonywana w warunkach szczególnych uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (k. 48-49 a.s., k. 91 a.s.). Sąd wziął przy tym pod uwagę zastrzeżenia pełnomocnika odwołującego się co do przedmiotowych opinii w zakresie dotyczącym dokonanych przez nich ustaleń, oceny stanu faktycznego i prawnego, w tym w szczególności wniosków co do charakteru pracy wykonywanej przez odwołującego w okresie zatrudnienia (k. 86-87 a.s., k. 144-145 a.s.). Odnosząc się do tej kwestii oraz możliwości uznania zastrzeżeń za zasadne Sąd miał w szczególności zacytowane przez pełnomocnika stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 7 lutego 2017 r. II UK 686/15, w którym wskazano, że ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym pracownikach nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających dowodu z opinii biegłego. Jednocześnie

w powyższym orzeczeniu, w części uzasadnienia poświęconej zasadności powoływania biegłych w sprawach o wcześniejszą emeryturę, Sąd Najwyższy zaznaczył, że judykatura w tej mierze wciąż ewoluuje, czego dowodem jest wyrok tego Sądu z dnia 2 lipca 2015 r.

III UK 206/14 (LEX nr 1755912), w którym wskazano, że opinia biegłego może być pomocna w sprawie o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Na tle powyższego Sąd zważył, że o ile z uwagi na tezę dowodową można potencjalnie uznać zastrzeżenia pełnomocnik odwołującego się za zasadne w części dotyczącej dokonanej przez biegłych oceny charakteru pracy odwołującego się (tj. udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy była ona wykonywana w warunkach szczególnych w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., czy też nie), o tyle takiego wniosku nie dyskredytuje przedmiotowych opinii w całości z uwagi na szczegółowe odniesienie się przez biegłych zwłaszcza do ujęcia pracy palacza w myśl ww. rozporządzenia, a konkretnie, konieczności rozgraniczenia pracy palacza pieców (kotłów) grzewczych i przemysłowych. Obaj biegli w swoich opiniach odnieśli się do możliwości zakwalifikowania obsługiwanego przez odwołującego się pieca jako grzewczego lub przemysłowego, z uwzględnieniem ich wskazań co do specyfiki działalności prowadzonej przez PS (...) w W.. Biegły W. M. wskazywał na zapotrzebowanie zakładu pracy w energię cieplną w kontekście prowadzonej działalności typizując ją jako grzewczą, a nie przemysłową, z kolei zaś biegły A. P. powołał się na ówczesnie (tj. w spornym okresie zatrudnienia odwołującego się) obowiązującą Polską Normę PN-70/H- (...) określającą parametry pieca grzewczego w kontekście posiadanych przez odwołującego się uprawnień do zatrudnienia przy eksploatacji urządzeń energetycznych, jak również specyfiki działalności zakładu. W konsekwencji powyższego, mając również na względzie przytoczone wyżej stanowisko Sądu Najwyższego oraz charakter sporu w niniejszej sprawie, zdaniem Sądu przedmiotowych opinii nie można było pominąć

w zakresie, w jakim poczynione przez biegłych wnioski mogły mieć zastosowanie przy dokonanej przez Sąd ocenie charakteru pracy odwołującego się w spornym okresie pod kątem możliwości jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych. Mając na względzie powyższe Sąd uznał zgromadzony w sprawie materiał dowodowy za wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było niezasadne.

W niniejszej sprawie J. Ż. odwołał się od decyzji organu rentowego, na podstawie których odmówiono przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Warunki przyznania tego świadczenia zostały określone w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1383).

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 tej ustawy, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Jako przykłady takiej pracy można wymienić: pracę w narażeniu na hałas przekraczający dozwolone normy, w zapyleniu, w oparach chemicznych, w wysokich temperaturach lub zmiennych warunkach atmosferycznych. Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Na wykazach prac zawartych we wskazanym rozporządzeniu, nie kończą się jednak ograniczenia dotyczące uprawnień z tytułu wykonywania prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Aby daną pracę uznać za

wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 ww. rozporządzenia). Dodatkowo, zgodnie z treścią powołanego rozporządzenia, aby mężczyzna mógł nabyć prawo do emerytury powinien:

- 1) posiadać 25-letni okres zatrudnienia, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
- 2) wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
- 3) osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia) oraz
- 4) być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia).

W niniejszej sprawie było bezspornym, że J. Ż. jest osobą urodzoną po dniu 31 grudnia 1948 r., osiągnął wiek emerytalny 60 lat przed złożeniem wniosku o wcześniejszą emeryturę, nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego, a ponadto legitymuje się stażem pracy (okresami składkowymi i nieskładkowymi) w wymiarze co najmniej 25 lat. ZUS zakwestionował prawo odwołującego do wcześniejszej emerytury wskazując, że nie posiada on stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat. W szczególności organ rentowy nie uwzględnił jako stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia odwołującego w (...) Spółdzielni Handlowej od 17 sierpnia 1982 r. do 31 grudnia 1988 r. oraz w (...) Spółdzielni (...) w W. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. powołując się na braki formalne załączonych do wniosku o emeryturę zaświadczeń o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych. Jednocześnie ZUS zaliczył na poczet ww. rodzaju pracy łącznie okres 6 lat. Odwołujący nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego, przy czym w niniejszym postępowaniu kwestionował jedynie nieuwzględnienie przez ZUS na poczet stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w PS (...) w W.. Z tych też przyczyn przedmiotem ustaleń i rozważań Sądu w niniejszej sprawie było stwierdzenie, czy odwołujący sporną przesłankę do uzyskania wcześniejszej emerytury spełnia, czy też nie, przy czym odpowiedź na to pytanie wymagało w pierwszej kolejności przeanalizowania powyższego okresu zatrudnienia odwołującego pod kątem możliwości zakwalifikowanie go jako okresu wykonywania przez odwołującego pracy w szczególnych warunkach na tle cytowanych wyżej przepisów.

Okresy pracy określone w ust. 1 § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00).

W orzecznictwie podkreśla się, że przy ustalaniu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym złożenie dowodu w postaci świadectwa pracy może być kwestionowane, co na podstawie art. 6 k.c. pociąga za sobą obarczenie ciężarem dowodu strony, która zaprzecza okolicznościom wynikającym ze świadectwa pracy. Należy bowiem ustalić, jakie prace ubezpieczony rzeczywiście wykonywał, bowiem ta okoliczność, nie zaś nazwa zajmowanego stanowiska, przesądza o ewentualnym istnieniu przesłanek dla przyznania dochodzonego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03). Tym samym brak świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub jego braki formalne nie świadczy o tym, że ubezpieczony faktycznie takiej pracy nie realizował. W postępowaniu przed sądem nie stosuje się bowiem ograniczeń dowodowych, jakie istnieją w postępowaniu administracyjnym przed organem rentowym. W orzecznictwie wielokrotnie wyrażano ugruntowany już pogląd, zgodnie z którym ze względu na powyższe okoliczności wykonywania pracy w szczególnych warunkach może być dowodzona wszelkimi środkami dowodowymi, przy czym sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. W postępowaniu przed sądem odwoławczym dopuszczalne jest więc dopuszczenie dowodu z zeznań świadków

na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w sytuacji, gdy wnioskodawca nie jest w stanie wykazać tej okoliczności jedynie w oparciu o dokumenty (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84; z 21 września 1984 r., III UZP 48/84; a także wyroki: Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1999 r. II UKN 619; Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 14 grudnia 2004 r. III AUa 2474/03; Sądu Okręgowego w Tarnowie z 4 października 2013 r. IV U 1284/13).

Mając na względzie powyższe w niniejszym postępowaniu Sąd przeprowadził dowody z zeznań świadków, dokumentów oraz opinii biegłych sądowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność ustalenia, czy sporny okres zatrudnienia J. Ż. można zakwalifikować jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w myśl cytowanych wyżej przepisów. W oparciu o tak przeprowadzone postępowanie dowodowe Sąd Okręgowy ustalił, że J. Ż. w spornym okresie odwołujący był zatrudniony w (...) Spółdzielni (...) w W. na stanowisku palacza. Przez cały okres zatrudnienia odwołujący zajmował się wykonywaniem pracy palacza polegającej m. in. na przynoszeniu opału, zasypywaniu pieca, czyszczeniu kotłów i dbaniu o ogólny porządek w kotłowni. Praca odwołującego odbywała się w trybie zmianowym, w systemie 24/48. Odwołujący pracował na zmianie we dwójkę z innym palaczem. Okoliczności te, zgodnie z twierdzeniami odwołującego, znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków, którzy również byli zatrudnieni w PS (...) w W. w okresach pokrywających się ze spornym okresem zatrudnienia odwołującego, a także w uzyskanej na potrzeby niniejszego postępowania dokumentacji osobowej odwołującego obrazującego przebieg zatrudnienia w tymże okresie.

Mając na względzie powyższy materiał dowodowy należało natomiast rozważyć, czy praca ubezpieczonego w wymienionych wyżej okresach jego zatrudnienia jako palacza była wykonywana w warunkach szczególnych w ujęciu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Zgodnie z wyżej wskazanym rozporządzeniem, w dziale XIV wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia ("prace różne"), pod poz. 1 wymienione zostały "prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego". Jednocześnie w orzecznictwie wskazuje się, że nie każda praca na stanowisku palacza jest pracą wymienioną pod poz. 1 działu XIV wykazu A będącego załącznikiem do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale tylko praca palacza kotła parowego lub wodnego typu przemysłowego

(zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2016 r. III AUa 1972/15;

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2013 r., I UK 517/12,; a także wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi w wyrokach z: 12 czerwca 2014 r., III AUa 1535/13 oraz

z 15 października 2015 r., III AUa 135/15). Skoro w nazwie zawarte jest określenie

"typ przemysłowy", oznacza to, że istotne znaczenie ma, gdzie znajduje zastosowanie kocioł, aby praca palacza była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na poglądy wyrażone w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 grudnia 2013 r. (III AUa 169/13) oraz Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 6 listopada 2013 r. (III AUa 920/13). W uzasadnieniu pierwszego z wyroków Sąd Apelacyjny dokonał rozróżnienia na kocioł przemysłowy i grzewczy w zależności od ich przeznaczenia. Kotłem typu przemysłowego jest kocioł umiejscowiony w ciągu technologicznym danego zakładu pracy, którego praca ma zasadniczo dostarczać temu zakładowi energii w postaci pary (np. poruszającej rozmaite urządzenia i maszyny) lub gorącej wody wykorzystywanej w procesie produkcji. Kotłem typu grzewczego, jest zaś kocioł, którego zadanie to dostarczanie ciepła, dla którego gorąca woda lub para jest jedynie nośnikiem lub też dostarczanie ciepłej wody i pary do celów użytkowych, ale nie przemysłowych (np. mycie, pranie, gotowanie). Pomiędzy tymi kotłami istnieje szereg technicznych różnic (m. in. temperatury uzyskiwane w komorze spalania, ciśnienie wody, czy pary, osiągnięte w instalacji, ilość i rodzaj spalanego paliwa), które powodują istotne różnice w ich obsłudze. Podobne rozróżnienie zastosował Sąd Apelacyjny w Lublinie, który w uzasadnieniu ww. wyroku wskazał, że kocioł typu przemysłowego, to kocioł używany w przemyśle, dla potrzeb procesów technologicznych, a takim kotłem nie jest piec centralnego ogrzewania używany do ogrzewania budynków. Powyższe poglądy Sąd Okręgowy w obecnym składzie podziela w całości jako znajdujące ugruntowanie w orzecznictwie i akceptuje jako własne.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że z zeznań świadków oraz z dokumentów zawartych w aktach osobowych ubezpieczonego wynika, iż ubezpieczony pracował jako palacz przy obsłudze pieców typu (...) 60. Piece były używane do ogrzewania pomieszczeń w sezonie zimowym oraz całorocznego podgrzewania wody. Obsługiwane przez odwołującego urządzenia nie służyły natomiast do wzbudzania procesów technologicznych. Świadkowie wskazali co prawda, że przedmiotem działalności PS (...) W. było wytwarzanie opakowań oraz nadruków poligraficznych, jednakże nie zostało w niniejszej sprawie potwierdzone, aby obsługiwany przez odwołującego się piec poprzez swoje działanie w jakikolwiek sposób przyczyniał się do procesu produkcyjnego, bądź też, że jego działanie stanowiło element tego procesu. Jedynym przeznaczeniem tego urządzenia było ogrzewanie pomieszczeń i podgrzewanie mleka oraz wody, tej ostatniej również w celu zapewnienia ciepłej wody na użytek zakładu pracy, przykładowo – zgodnie ze wskazaniami świadków – do mycia narzędzi poligraficznych z klejów. Fakt, że piec służył do podgrzewania wody, którą następnie czyszczono narzędzia i urządzenia wykorzystywane w zakładzie w ocenie Sądu nie przesądza o przemysłowym przeznaczeniu pieca, lecz o użytkowym. O ile konserwacja urządzeń (a do tego można zaliczyć również ich mycie) stanowi istotny element prawidłowości ich działania, o tyle w ujęciu przemysłowym chodzi tu o takie wykorzystanie pieca lub kotła, które wzbudza procesy technologiczne lub stanowi niezbędny element tych procesów. Na powyższą kwestię zwrócili uwagę również biegli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy powołani do sporządzenia opinii na rzecz niniejszej sprawy. Biegły W. M. wskazał, że istotą zakładu produkującego wyroby i usługi poligraficzne nie jest ani stałe dostarczanie ciepłych napojów, ani konserwacja urządzeń, które są w ciągu dnia w ruchu, zaś regulacje branżowe aktualne na okres zatrudnienia odwołującego (§ 18 ust. 3 poz. 2 załącznika nr 2 do układu zbiorowego pracy dla pracowników spółdzielczości pracy z dnia 6 maja 1975 r.) delimitują prace palaczy i gotowaczy napojów, przyjmując, że ta druga funkcja ma walor związany z przygotowywaniem posiłków, a nie ogrzewaniem. Podobnie do tej kwestii odniósł się biegły A. P., który w swojej opinii podkreślił wspomniane w cytowanym wyżej orzecznictwie rozgraniczenie między kotłem grzewczym a przemysłowym w ujęciu technicznym. Biegły wskazał, że kotły przemysłowe to kotły pracujące głównie dla celów technologicznych zapewniających stałą temperaturę i stałe ciśnienie wody grzejnej lub pary, a do tego rodzaju kotłów zalicza się głównie kotły wodne wysokotemperaturowe oraz kotły parowe wysokociśnieniowe, natomiast przeznaczenie ciepła wytwarzanego w kotłowni (...) w W. nie była bezpośrednio związane z technologią produkcji tego zakładu pracy, gdyż produkcja opakowań i nanoszenie na nie nadruków nie odbywa się przy pomocy maszyn poruszanych parą wodną, lecz za pomocą maszyn poruszanych prądem elektrycznym. Sąd podzielił powyższe stanowiska biegłych mając na względzie, że ocena w zakresie wykorzystania konkretnych urządzeń w kontekście ich zastosowania w danym zakładzie pracy należy do informacji specjalnych, których uwzględnienie w procesie jest możliwe poprzez analizę dokonaną przez biegłego, zaś biegli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, ze względu na przedmiot ich specjalności, mają kompetencje do dokonania takiej analizy.

Sąd miał również na względzie wskazania biegłych co do tego, że definicja „pieca/kotła typu przemysłowego” ma charakter techniczny, nie prawny, co w konsekwencji prowadzi do konieczności dokonania przez Sąd oceny, czy piec obsługiwany przez odwołującego stanowił urządzenie, o którym mowa w poz. 1 Dział XIV Wykazu A, w oparciu o takie przesłanki, jak parametry techniczne urządzenia oraz cel i sposób jego używania. To z kolei miało znaczenie w kontekście posiadanych przez odwołującego uprawnień. Zgodnie z treścią Polskiej Normy PN-70/H- (...) określającej kocioł grzewczy jako „urządzenie z paleniskiem przeznaczone do wytwarzania pary lub podgrzewania ciepłem, wywiązującym się w procesie spalania paliwa, którego moc nie przekracza 1 MW, przy czym w kotłach wodnych temperatura wody na wylocie nie przekracza 1150C, a w kotłach parowych ciśnienie pary nie przekracza 70 kPa. Wszystkie elementy wyposażenia kotła związane z nim na stałe i dostarczone w formie agregatu stanowią części składowe kotła”. Odwołujący posiadał natomiast – uzyskane jeszcze przed zatrudnieniem w PS (...)

w W. – uprawnienia do zatrudnienia przy eksploatacji urządzeń energetycznych

w zakresie kotłów wodnych i parowych do 388 K (115 °C) i 0,07 MPa, a więc, zgodnie

ze wskazaną wyżej Polską Normą, do pieców o przeznaczeniu grzewczym,

a nie przemysłowym. Podkreślić przy tym należy, że stosowanie Polskich Norm było obowiązkowe na podstawie przepisów Dekretu z dnia 4 marca 1953 r. o normach i o Polskim Komitecie Normalizacyjnym (Dz. U. z 1953 r. nr 15

poz. 61). Przepisy Dekretu przewidywały odpowiedzialność karną za niestosowanie norm państwowych. Obowiązek stosowania Polskich Norm trwał do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 3 kwietnia 1993r. o normalizacji (Dz. U. z 1993 r. nr 55 poz. 251), na mocy której ustawodawca wprowadził dobrowolność stosowania norm, dając jednak upoważnienie ministrom do tworzenia w zakresie swego działania wykazów norm obligatoryjnych. Całkowita dobrowolność w stosowaniu Polskich Norm została wprowadzona dopiero wraz z wejściem w życie ustawy o normalizacji z dnia 12 kwietnia 2002 r. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1483), gdzie zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy wprost stanowi, iż stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne. Oznacza to, że w spornym okresie zatrudnienia odwołujący mógł być zatrudniony przy eksploatacji kotłów grzewczych, a nie przemysłowych, zaś z uwagi na aktualny w tym czasie obowiązek przestrzegania norm przez zakłady pracy brak było podstaw do uznania, że odwołujący mógł wykonywać pracę przy obsłudze kotłów przemysłowych.

Mając na względzie powyższe okoliczności w ocenie Sądu Okręgowego w przypadku niniejszej sprawy nie zachodziły podstawy do uznania, że w trakcie spornego zatrudnienia odwołujący wykonywał pracę, która mogłaby zostać zakwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych określona w poz. 1 Dział XIV Wykazu A. Obsługiwany przez odwołującego piec nie miał przeznaczenia przemysłowego i nie był w tym celu wykorzystywany, a ponadto odwołujący nie posiadał stosownych uprawnień do obsługi pieca tego rodzaju. Jak wskazano wyżej, o przemysłowym charakterze urządzenia decyduje nie tylko jego potencjał operacyjny wynikający z posiadanych parametrów technicznych, lecz również sposób wykorzystania. Sąd dał przy tym wiarę twierdzeniom odwołującego w zakresie, w jakim wskazywał, że warunki w których pracował mogły być szkodliwe. W ocenie Sądu zasady doświadczenia życiowego nie pozostawiają wątpliwości co do tego, że praca palacza wymaga wysiłku i znoszenia trudnych warunków, które nie pozostają bez wpływu na zdrowie. Złe warunki pracy potwierdzali świadkowie, wskazujący na niesprawność przyrządów zapewniających odpowiednią cyrkulację powietrza, a ponadto z akt osobowych wynika, że odwołujący pracując jako palacz otrzymywał dodatek związany z pracą na tym stanowisku. Okoliczności ta nie miały jednak znaczenia dla możliwości zakwalifikowania spornych okresów pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych, gdyż jak była o tym mowa powyżej, nie przesądza o tym obecność warunków szkodliwych w miejscu wykonywania pracy. Pojęcia te nie są bowiem tożsame na tle przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd miał przy tym na względzie, że w przypadku jednego ze świadków i współpracowników odwołującego – C. S. – Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał pozytywną decyzję w przedmiocie wcześniejszej emerytury między nimi uwzględniając okres jego zatrudnienia w PS (...) w W. na poczet stażu pracy w warunkach szczególnych, jednakże należy podkreślić, że Sąd w składzie niniejszym nie był związany ustaleniami poczynionymi przez organ rentowy w tej sprawie. W sprawie niniejszej Sąd nie oparł się jedynie o wydane przez ww. zakład pracy zaświadczenie o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych – tak jak to miało miejsce w przypadku postępowania prowadzonego przez ZUS w przedmiocie prawa C. S. do wcześniejszej emerytury – lecz przeprowadził dodatkowe dowody z zeznań świadków i dokumentów oraz w oparciu o opinie biegłych sądowych, na skutek czego ustalenia w zakresie charakteru pracy odwołującego oraz możliwości jej zakwalifikowania zgodnie z powyższą pozycją Wykazu A było odmienne. Sąd ma obowiązek indywidualnego rozpoznania każdej sprawy w kontekście całokształtu zebranego materiału dowodowego. Skoro więc w niniejszym postępowaniu nie było podstaw do zaliczenia pracy odwołującego jako odpowiadającej pracy określonej w stosownej pozycji Wykazu A, a brak takich podstaw znajduje również potwierdzenie w innych dokonanych przez Sąd ustaleniach faktycznych, w szczególności dotyczących faktycznego charakteru wykonywanych przez odwołującego pracy, to zdaniem Sądu nie sposób przyjąć analogicznych wniosków do tych, które zostały sformułowane na tle postępowania dotyczącego C. S..

Z tych też względów Sąd uznał skarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za prawidłową. Sporny okres zatrudnienia odwołującego w PS (...) w W. nie kwalifikuje się bowiem jako okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych, wobec czego nie doszło w niniejszej sprawie do dokonania odmiennych ustaleń w zakresie stażu tego rodzaju pracy, jakim odwołujący się legitymuje; w konsekwencji zaś odwołujący dalszym ciągu nie spełnia on przesłanki posiadania 15 lat stażu tego rodzaju pracy. Stąd też Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie J. Ż. jako niezasadne, o czym orzekł sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)